

Хоменко Олена Олександрівна
кандидат історичних наук, асистент
кафедри спеціальних історичних
дисциплін та правознавства,
Житомирського державного
університету ім. Івана Франка

Права та обов'язки комісарів кордонно-пропускних пунктів за правління Ради Міністрів Української Держави 1918 р.

Пріоритетом сучасної демократичної держави у зовнішньому захисті є налагоджена організаційно-професійна робота кордонно-пропускних пунктів. І це є важливим складовим елементом в діяльності будь-якої країни, яка піклується про цілісність і захист власної території. На сьогодні це питання є досить актуальним і для України.

Питанням про права та обов'язки комісарів на прикордонно-пропускних пунктах Української Держави 1918 р. сучасні дослідники уваги не приділили. Об'єктом їхніх досліджень стали проблеми військової політики або побудови професійної армії і вище зазначену досліджувану нами тему вони практично не зачіпали або висвітлили досить опосередковано. Військову політику уряду П. Скоропадського у свій час досліджували українські вчені-емігранти В. Євтимович [4] та М. Плечко [5], які досліджували питання про українське військове шкільництво та військову термінологію відповідно. Варто згадати і працю "Історія України" учасника тогочасних подій, державного діяча уряду Української Держави 1918 р. – Д. Дорошенка. Його книга вміщує один із розділів, який присвячений питанням військової політики уряду П. Скоропадського [3]. Серед сучасних дослідників стосовно військової діяльності 1918 р. можна відмітити В. Богайчука [2] та ін.

У свій час питання захисту та укріплення власної території розглядав і уряд П. Скоропадського 1918 р. Згідно направленої циркуляру комісарам кордонно-пропускних пунктів була направлена й копія інструкції про те, які права та обов'язки має комісар згідно займаної ним посади. Відповідно зазначеного документу комісар мав право вимагати співпраці від усієї суспільної і воєнної влади, яка була в Українській Державі 1918 р. Також комісар у призначеному йому районі мав право затримувати всіх осіб, які не знаходилися на державній службі. А ті особи які викликали підозру стосовного державного ладу і порядку могли бути затримані до з'ясування всіх обставин. Проте всі арештовані особи мали обов'язково бути передані до української, німецької чи австрійської комендатури, згідно національності людини. Всі обставини арешту мали бути пред'явлені на особистий розгляд і остаточне затвердження лише міністру внутрішніх справ, згідно закону Української Держави від 2 серпня 1918 р. [1].

Цей приклад дає можливість перекоонатися в демократичній побудові власної держави, яку проводив Кабінет Міністрів П. Скоропадського 1918 р.

Окрім вище вказаних прав, які мав комісар на нього покладалися і певні обов'язки. До них належало насамперед допомагати всіма засобами українським громадянам, які поверталися із-за кордону на батьківщину. Також до обов'язку комісара входило приймати всі засоби та міри щодо попередження проникнення на територію Української Держави "небезпечних елементів", які загрожували державі

і її спокою. Комісари кордонно-пропускних пунктів мали встановлювати кількість грошових витрат згідно заяв осіб, якими вони опікувалися, але обов'язково вони мали повідомити про це міністра внутрішніх справ [1].

Досить гуманним обов'язком комісара, який демонстрував опіку над людьми був обов'язок приймати заяви про насилля над громадянами України і призначати негайне слідство з розслідування цього питання. Це також необхідно було передавати на розгляд міністру внутрішніх справ Української Держави. Всі звіт про виконану роботу потрібно було передавати через кожні два тижні через директора департаменту загальних справ міністерства Внутрішніх справ голові Ради Міністрів і особисто міністру внутрішніх справ. У документі також зазначалося, що при виконанні своїх обов'язків комісар мав діяти відповідно діючих законів, які існували на той час в Українській Державі 1918 р. [1].

Загалом варто відмітити, що уряд П. Скоропадського досить чітко окреслив права і обов'язки комісарів кордонно-пропускних пунктів і не менш важливим в інструкції є те, що контролював всі процеси особисто міністр внутрішніх справ, що говорить про відповідальність Кабінету Міністрів перед українським народом і людиною взагалі. Практика побудови державного управління у сфері прикордонно-пропускних пунктів Української Держави 1918 р. може стати прикладом і для сучасних держав.

Список використаних джерел та літератури:

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 1064, оп. 1, спр. 16, арк. 1-1 зв.
2. Богайчук В. Діяльність політичних партій у сфері військового будівництва України в період гетьманату 1918 року. / В.Богайчук // Політичний менеджмент. Український науковий журнал. – Політологія, соціологія, психологія, конфліктологія. – № 6 (15). – 2005. – С. 156–165.
3. Дорошенко Д. Історія України, 1917-1923: В 2-х т. / [Упоряд. : К. Ю. Галушко] / Д. Дорошенко. – К. : Темпора, 2002. – (Vita Memoriae). Т. II : Українська Гетьманська Держава 1918 року – К., 2002. – 352 с. : іл. ;
4. Євтимович В. Українське військове шкільництво в 1918 р. / Є. Євтимович // Нація в поході (дво тижневик, орган української державницької думки). – Берлін. – 29 серпня 1940. – Ч. 11–12 (28–29). – С. 18–22.
5. Плечко М. До української військової термінології / М. Плечко // Нація в поході (дво тижневик, орган української державницької думки). – Берлін. – липень 1940. – Ч. 9–10 (26–27). – С. 19–22.